

Beata Zych

Metoda projektów

*Projekt to odważne, planowe działanie,
wykonywane z całego serca w środowisku społecznym.*

W.H. Kilpatrick

We współczesnych systemach edukacyjnych uczenie metodą projektów ma ugruntowaną pozycję. Metoda projektów, jako jedna z aktywizujących metod nauczania, cechuje się czynną postawą osób uczących się, pozwala na samodzielne zgłębianie różnych źródeł wiedzy, zdobywanie informacji i doświadczenia oraz kształcenie umiejętności niezbędnych do rozwiązania problemu bądź realizacji zadania.

Metoda projektów – krótki rys historyczny

Przegląd dziejów myśli pedagogicznej potwierdza nieustanne dążenie do optymalizacji efektów kształcenia. Teoretycy i praktycy edukacji ciągle poszukują nowych, doskonalszych metod nauczania, które dodatkowo uatrakcyjniłyby proces uczenia się.

Początki metody projektów, wykorzystywanej pierwotnie w szkolnictwie artystycznym, sięgają końca XVI wieku. W renesansowym rozumieniu metody jej wyznacznikami było zorientowanie procesu edukacyjnego na osobę uczącą się, rzeczywistość i produkt – czyli samodzielne uczenie się i rozwiązywanie praktycznych problemów w celu realizacji przedsięwzięcia z wykorzystaniem wiadomości z różnych dyscyplin naukowych, pozyskiwanych również w warunkach pozaszkolnych. Odrodzenie metody projektów przypada na wiek XIX i początek wieku XX. Stosowano ją wówczas w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej i w Europie, ale głównie w szkolnictwie zawodowym. W szkołach ogólnokształcących wdrażano ją jedynie do prac ręcznych, pod określeniem tym bowiem rozumiano przede wszystkim działalność praktyczną, nastawioną na wytworzenie materialnego produktu.

Na początku XX wieku, pod wpływem amerykańskiego pragmatyzmu, John Dewey stworzył pedagogikę pragmatyzmu, według której uczenie się, to rozwiązywanie problemów wynikających z powiązań ucznia ze środowiskiem, w którym funkcjonuje, rodzących się w związku z zaspokajaniem przez niego potrzeb. Uczenie się w działaniu to, zdaniem twórcy pedagogiki pragmatycznej, optymalna metoda nauki. W oparciu o filozoficzno-pedagogiczną bazę stworzoną przez Deweya jego uczeń William Heard Kilpatrick scharakteryzował metodę projektów na potrzeby uczenia się i nauczania w warunkach szkolnych w wydanej w 1935 roku rozprawie „The Project Method”. Zdaniem Kilpatricka metodę projektów należy rozumieć jako *metodę ogólną, normę postępowania dydaktycznego czy wręcz cały system pedagogiczny oparty o filozofię samodzielnego uczenia się*.

Najistotniejsze cechy metody projektów w rozumieniu J. Deweya i W.H. Kilpatricka to:

- wystąpienie sytuacji problemowej, stanowiącej punkt wyjścia do rozpoczęcia nauki,
- opracowanie przez uczniów wraz z nauczycielem planu działania w celu rozwiązania problemu, przy założeniu osiągnięcia szkolnych i pozaszkolnych celów projektu,
- wspólne zdobywanie doświadczenia w wyniku wzajemnych interakcji,
- partnerskie relacje pomiędzy uczestnikami procesu.

W związku z powszechnie narastającą krytyką pod adresem szkoły tradycyjnej, nastawionej na przekazywanie uczniom usystematyzowanych wiadomości w ramach poszczególnych przedmiotów w oderwaniu od zrozumiałej dla ucznia rzeczywistości, metoda projektu stopniowo zdobywała coraz większą popularność. Praca metodą

projektu stała się drogą realizacji szkoły alternatywnej, w której rezygnowano z systemu klasowo-lekcyjnego na rzecz projektów integrujących różnorodne treści i odchodzono od programów nauczania przedmiotowego na rzecz swobodnej działalności dziecka, opartej na jego zainteresowaniach.

W Europie od lat 60. XX wieku metoda projektów przeżywała renesans. Zwłaszcza w Republice Federalnej Niemiec, Holandii i krajach skandynawskich podejmowano liczne próby twórczego jej zastosowania, widząc w niej sposób reformowania szkolnictwa.

Przed pierwszą wojną światową podejmowano w Polsce pierwsze nieliczne próby wdrażania metody projektów, choć nie używano tej nazwy i nie odnoszono się do amerykańskich wzorów. Dopiero w okresie międzywojennym ukazał się przekład książki Johna A. Stevensona „Metoda projektów w nauczaniu” i było to właściwie jedyne, z bogatej amerykańskiej literatury przedmiotu, opracowanie w języku ojczystym dostępne polskiemu pedagogom. Zdaniem J.A. Stevensona o pracy metodą projektów można mówić wówczas, gdy spełnione są wszystkie wymienione poniżej cechy postępowania metodycznego:

- uczeń zdobywa wiadomości dzięki rozumowaniu i samodzielnemu rozwiązywaniu problemów, a nie poprzez pamięciowe przyswajanie wiedzy,
- głównym celem podejmowanych działań i poznawczej aktywności ucznia jest zmiana postawy i zdobywanie różnorodnych doświadczeń, a nie tylko zdobywanie nowej wiedzy,
- zagadnienia problemowe rozwiązywane praktycznie mają wynikać z normalnego funkcjonowania i potrzeb ucznia w otaczającej go naturalnej rzeczywistości,
- wprowadzanie teorii uzasadnione jest wyłącznie potrzebą rozwiązania problemu,
- nauczyciel pełni funkcję animacyjną, wspiera ucznia na drodze zdobywania kompetencji.

Po drugiej wojnie światowej pojęcie metody projektów pojawiało się w polskich podręcznikach dydaktyki raczej marginalnie. W praktyce metoda obecna była jedynie w szkolnictwie zawodowym, a w szkolnictwie ogólnokształcącym niekiedy w indywidualnych programach kształcenia.

Dopiero po transformacji ustrojowej, na fali reformy polskiej oświaty, gdy jednocześnie polscy nauczyciele zyskali możliwość uczestnictwa w zagranicznych szkoleniach, tym samym wymiany doświadczeń dydaktycznych, powróciło

zainteresowanie metodą projektów. Metoda, rozpowszechniana od 1989 roku przez Centrum Edukacji Obywatelskiej, początkowo wdrażana była w wychowaniu obywatelskim, a następnie w szkolnictwie zawodowym, głównie w liceum technicznym. W 1999 roku wprowadzono nową podstawę programową kształcenia ogólnego, a nauczycielom umożliwiono tworzenie autorskich programów nauczania. Trudno jednak było znaleźć w nich postulat pracy metodą projektów.

Metoda projektów – jej istota i cechy

Metoda projektu edukacyjnego pozwala na łączenie różnych treści w spójną całość, na inspirowanie uczniów do twórczej pracy i samodzielności w działaniu oraz na praktyczne stosowanie wiedzy i umiejętności w życiu codziennym. Umożliwia pokazywanie uczniom związków pomiędzy różnymi naukami i dziedzinami życia, ich wykorzystanie w konkretnych działaniach, wspiera wszechstronny rozwój tych cech i umiejętności, które warunkują osiągnięcie satysfakcji w realizacji zamierzeń.

Mirosław S. Szymański określił ją jako *metodę kształcenia sprowadzającą się do tego, że zespół osób uczących się samodzielnie inicjuje, planuje i wykonuje pewne przedsięwzięcie oraz ocenia jego wykonanie* i wskazał na cztery kryteria, odróżniające metodę projektów innych pokrewnych i zbliżonych metod nauczania.

1. Odmienna od tradycyjnej rola nauczyciela, czyli:
 - pozbawienie nauczyciela centralnej pozycji w procesie nauczania,
 - tradycyjne przekazywanie wiedzy w systemie klasowo-lekcyjnym zastępuje organizacja uczniom warunków do samodzielnej pracy,
 - przekazanie uczniom dużej samodzielności we wszystkich fazach realizacji projektu,
 - dyskretne monitorowanie procesu edukacyjnego, wspieranie jedynie w razie potrzeby,
 - przywiązywanie jednakowej wagi do sposobów realizacji zadania i do końcowych efektów pracy.
2. Podmiotowość ucznia, czyli:
 - uwzględnianie jego indywidualnych potrzeb i aspiracji oraz zainteresowań i uzdolnień,
 - wspieranie wszechstronnego rozwoju ucznia, w tym postaw twórczych i innowacyjnych,
 - wdrażanie uczniów do samodzielności, przejmowania przez nich odpowiedzialności za proces uczenia się oraz za współpracę w zespole i jej efekty.

3. Całościowość, czyli:
- zacieranie granic między życiem szkolnym i pozaszkolnym; realizacja projektów w szerszym środowisku społecznym rozumiana jako przygotowanie do rozwiązywania realnych problemów w oparciu o różnorodne źródła informacji,
 - dostrzeganie związków pomiędzy różnymi naukami,
 - łączenie teorii z praktyką dzięki połączeniu myślenia z działaniem i wykorzystaniu różnych zmysłów.
4. Odejście od tradycyjnego oceniania, czyli:
- większa rola samooceny uczestników procesu,
 - publiczna prezentacja wyników pracy i jej społeczna ocena,
 - ocena sposobu realizacji projektu i jego efektów jako część pracy nad projektem – ustalanie kryteriów oceny, oceny etapowe w celu wprowadzenia ewentualnych zmian.

Działania podejmowane przez uczniów podczas realizacji projektu znacznie różnią się od tradycyjnych zadań zleczanych im przez nauczycieli podczas lekcji przedmiotowych, dlatego też powodzenie pracy projektowej w dużej mierze zależy od społecznych umiejętności jej realizatorów. Praca tą metodą składa się z różnorodnych działań cząstkowych, wymagających posługiwania się wiedzą z wielu dyscyplin, różnymi umiejętnościami oraz koniecznością pozyskiwania informacji z wielu źródeł.

Projekt edukacyjny	Warunki sprzyjające poprawnej realizacji projektu
• projekt ma wyznaczone jasne i realne cele	• uczniowie znają, rozumieją i akceptują cele projektu
• projekt ma określone metody pracy i sposoby realizacji, działania	• uczniowie znają metody pracy i formy realizacji projektu
• projekt jest zaplanowany w czasie, ustalone są terminy realizacji kolejnych etapów i ukończenia całości	• uczniowie znają terminy realizacji poszczególnych etapów oraz całości projektu
• projekt wykorzystuje pewne zasoby (osoby lub instytucje, pieniądze, bazę lokalową, sprzęt, bazy danych itp.)	• zapewnione są środki i zasoby na jego realizację
• projekt realizowany jest przez określone osoby lub zespoły osób z uwzględnieniem podziału zadań	• uczniowie pracują samodzielnie, najczęściej w grupach dobieranych na podstawie ustalonych kryteriów
• projekt ma ustalone sposoby mierzenia stopnia realizacji zakładanych celów	• uczniowie znają kryteria oceny
• rezultaty pracy projektowej prezentowane są publicznie	• uczniowie znają sposoby i metody prezentacji swojej pracy

Rodzaje projektów

Stosując wskazane poniżej kryteria podziału, projekty można sklasyfikować następująco:

Kryterium podziału	Rodzaj projektu i jego charakterystyka
Zakres materiału nauczania	Projekt przedmiotowy: <ul style="list-style-type: none"> • temat obejmuje zakres jednego przedmiotu, • może być wykorzystywany do prezentacji nowego materiału, porządkowania wiedzy i umiejętności (projekty przekrojowe jako forma powtórzeniowa) oraz do rozszerzenia tematyki poza obowiązkowy program nauczania.
	Projekt modułowy: <ul style="list-style-type: none"> • dotyczy obszaru treściowego zawartego w module nauczania, • efektem finalnym tego projektu powinien być wytwór świadczący o umiejętnościach umysłowych i praktycznych uczniów, jakie uczeń powinien mieć po zakończeniu kształcenia w module.
	Projekt interdyscyplinarny: <ul style="list-style-type: none"> • ma na celu integrację wiedzy oraz umiejętności z różnych przedmiotów nauczania, • zwykle prowadzony jest przez większą liczbę nauczycieli, • realizacja projektu daje uczniowi możliwość spojrzenia na problem z różnych stron.
Cele projektów – charakter działania	Projekt badawczo-poznawczy: <ul style="list-style-type: none"> • zorientowany na działalność poznawczą mającą na celu: opis rzeczywistości przyrodniczej, społecznej, gospodarczej, technicznej lub kulturowej – projekt typu „opisać” odpowiada na pytanie „jaka jest rzeczywistość?”, • polega na zebraniu i usystematyzowaniu informacji na drodze postępowania badawczego – eksperyment, krytyczna analiza literatury, sondaż diagnostyczny – projekt typu „sprawdzić” i „odkryć”.
	Projekt techniczny: <ul style="list-style-type: none"> • zorientowany na działalność praktyczną, • pozwala uczniowi przyswoić wiedzę techniczną i kształci jego umiejętności zawodowe, • może mieć charakter projektu konstrukcyjnego – opracowanie dokumentacji konstrukcyjnej wyrobu, • może być ukierunkowany na wykonanie konkretnego wyrobu.
	Projekt – przedsięwzięcie: <ul style="list-style-type: none"> • zorientowany na działalność praktyczną, polega na podjęciu jakiejś akcji, • jego celem jest realizacja jakiegoś działania, przedsięwzięcia na terenie klasy, szkoły lub w najbliższym środowisku, np. szkolny piknik z okazji dnia dziecka, aukcja staroci, szkolne przedstawienie, organizacja giełdy pomysłów, wystawa prac uczniowskich, organizacja akcji „Sprzątanie świata”, festyny, konkursy itp.
Zasięg – teren działania	Projekt szkolny: <ul style="list-style-type: none"> • tematyka związana jest działaniami podejmowanymi na terenie szkoły.
	Projekt lokalny: <ul style="list-style-type: none"> • może być wykonywany na zlecenie gminy, • może być zgłoszony do konkursu lokalnego i prezentowany na forum pozaszkolnym lub w szkole w obecności przedstawicieli zainteresowanych instytucji.
	Projekt ogólnopolski: <ul style="list-style-type: none"> • realizowany w ramach różnego rodzaju konkursów ogólnopolskich.

Struktura projektu	Projekt silnie ustrukturyzowany: <ul style="list-style-type: none"> zakłada ograniczoną samodzielność uczniów, nauczyciel określa wymagania co do zakresu projektu i spodziewanych efektów jego realizacji, realizowany zwłaszcza wtedy, gdy uczniowie po raz pierwszy pracują metodą projektów i nie mają doświadczenia.
	Projekt słabo ustrukturyzowany: <ul style="list-style-type: none"> przewiduje dużą samodzielność uczniów na każdym etapie: wyboru tematu, zakresu projektu, określenia problemu i sposobów jego rozwiązania oraz sposobów prezentacji efektów pracy.
Podział pracy	Projekt indywidualny: <ul style="list-style-type: none"> realizowany przez jednego ucznia.
	Projekt zespołowy: <ul style="list-style-type: none"> realizowany przez zespoły uczniów, projekt klasowy lub międzyklasowy.
Forma pracy uczniów	Projekt jednorodny: <ul style="list-style-type: none"> wykonywany w tym samym czasie, służy osiągnięciu tego samego celu, np. wszyscy uczniowie wykonują biznesplan firmy, wybierają jedynie inny profil i zakres działania planowanego przedsięwzięcia.
	Projekt zróżnicowany: <ul style="list-style-type: none"> efektem realizacji projektu są różne cele osiągane przez zespoły uczniowskie, projekt może być realizowany jednocześnie lub przesunięty w czasie, tak by tematykę dostosować do programu nauczania.
Sposób prezentacji	Typowa prezentacja: <ul style="list-style-type: none"> prezentacja przedstawiająca przebieg pracy i wykonywanych badań, zebrane informacje oraz wypracowane wnioski – w formie pisemnych sprawozdań, esejów, wygłoszenia referatu bądź innych form utrwalających słowo i obraz – albumów, folderów, przewodników, kronik, filmów wideo, rysunków, nagrań dźwiękowych itp.
	Nietypowa prezentacja: <ul style="list-style-type: none"> przybiera formę przedstawienia – inscenizacji, wystawy prac uczniów z komentarzem, wycieczki itp.

Metoda projektu – etapy realizacji

Etap I – przygotowanie projektu

Czynności nauczyciela	Czynności ucznia
Przygotowanie uczniów do pracy metodą projektów	Zapoznanie się z dobrymi przykładami
Zagadnienia do realizacji z uwzględnieniem zainteresowań uczniów, dostępu do różnych źródeł informacji i zasobów oraz możliwości samodzielnej pracy uczniów	
Wprowadzenie uczniów w zagadnienie, wskazanie ewentualnych trudności	Zebrać wstępnych informacji i rozważenie szansy realizacji projektu
	Ustalenie źródeł informacji i określenie zasobów
Dobór zespołu do realizacji projektu	
Opracowanie instrukcji	Opracowanie harmonogramu działań
Określenie kryteriów oceny	
Opracowanie kontraktu	

Etap II – realizacja projektu

Czynności nauczyciela	Czynności ucznia
Zapewnianie uczniom samodzielności w podejmowaniu działań przy jednoczesnym wsparciu w razie zaistniałej potrzeby	Podejmowanie systematycznych działań zmierzających do rozwiązania szczegółowych problemów związanych z realizowanym projektem
Regularne spotkania konsultacyjne z uczniami, komunikacja	Uczestniczenie w konsultacjach organizowanych przez nauczyciela
Monitorowanie uczniów podczas pracy, motywowanie oraz ocena postępów	Zbieranie i gromadzenie informacji
	Dokonywanie selekcji i analizy gromadzonych informacji
	Wnioskowanie ukierunkowane na wybór optymalnego rozwiązania
	Wykonanie projektu w praktyce, o ile było to założone w celach
	Opracowanie sprawozdania zgodnie z określonymi wymogami
	Przygotowanie prezentacji i prezentacja projektu

Etap III – ocena projektu

Czynności nauczyciela	Czynności ucznia
Ocena sprawozdania z realizacji projektu	Indywidualna samoocena
Ocena materialnego wytworu, realizacji przedsięwzięcia bądź prezentacji projektu	Analiza popełnionych błędów
Ocena pracy grupowej	Ocena pracy zespołowej

Metoda projektów – przydatne dokumenty

1. Instrukcja

Instrukcję na ogół przygotowuje nauczyciel, ale może być także przygotowywana przez samych uczniów bądź we współpracy z nauczycielem.

Powinna zawierać wszystkie istotne dla treści i formy realizowanego projektu informacje, czyli:

- temat projektu i cele jego realizacji,
- zadania, które uczniowie mają wykonać, by osiągnąć cele,
- źródła, w których mogą poszukiwać informacji,
- terminy realizacji poszczególnych etapów i całego przedsięwzięcia oraz terminy konsultacji,
- określenie sposobu i czasu prezentacji,
- kryteria oceny projektu oraz ocen etapowych.

2. Harmonogram

Harmonogram, inaczej plan działania, powinien zawierać szczegółowy opis i terminarz kolejno realizowanych etapów działania (czynności bądź zadań) z określeniem osób odpowiedzialnych za wykonanie każdego etapu, a ponadto:

- listę osób i instytucji, z których strony uczniowie spodziewają się uzyskać wsparcie,
- określenie ewentualnych trudności przewidywanych na drodze do realizacji projektu i proponowane środki zaradcze,
- ustalenie ewentualnych kosztów bądź środków do realizacji zadania.

3. Kontrakt

Najlepiej gdy sporządzony jest w formie pisemnej i określa:

- temat projektu i zakres prac projektowych,
- terminy wykonania poszczególnych etapów pracy oraz termin zakończenia projektu,
- kary za niedotrzymanie terminu,
- sposób komunikowania się z nauczycielem prowadzącym projekt oraz innymi nauczycielami w przypadku projektu interdyscyplinarnego,
- kosztorys realizacji projektu, ze wskazaniem na płatnika,
- terminy korzystania z potrzebnej bazy szkolnej – laboratoriów, pracowni itp.
- datę zawarcia kontraktu oraz podpisy nauczyciela i uczniów,
- inne informacje ważne dla istoty realizowanego projektu.

Metoda projektów – zagrożenia dla realizacji

Wśród czynników utrudniających realizację projektu należy wymienić najistotniejsze:

- brak zainteresowania ze strony uczniów – tematyka nieciekawa, narzucona uczniom, zbyt trudny problem,
- brak osadzenia projektu w realnym życiu,
- brak umiejętności pracy zespołowej i zrozumienia procesów zachodzących w grupie,
- brak odpowiedniego wsparcia ze strony nauczycieli,
- brak odpowiedniego motywowania i uznania ze strony nauczycieli,
- błędy natury organizacyjnej – nieumiejętne zarządzanie projektem, źle opracowany harmonogram itp.

Metoda projektów edukacyjnych w polskim prawie oświatowym

Według danych Programu Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów OECD PISA z 2006 roku polscy uczniowie osiągają dobre wyniki w zakresie umiejętności wyjaśniania zjawisk przyrodniczych w sposób naukowy, natomiast w zakresie interpretowania i wykorzystywania wyników i dowodów naukowych ich wyniki są niższe od przeciętnych. Przyczyny tego stanu można upatrywać w polskim systemie nauczania skoncentrowanym na przekazywaniu dużej ilości szczegółowej wiedzy teoretycznej kosztem kształcenia umiejętności rozumienia wiadomości w szerszym kontekście.

Do czasu wprowadzenia nowej podstawy programowej w 2009 roku w polskiej oświacie dominował tradycyjny model nauczania i uczenia się, zgodnie z którym to przede wszystkim nauczyciel przekazywał wiedzę, określoną w szkolnych programach nauczania, a rolą ucznia było jej przyswojenie. Zapisy nowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego, obowiązującej od 1 września 2009 roku, umożliwiły odejście od tradycyjnego modelu nauczania. W rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2009 roku zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków i sposobów oceniania [...] położono nacisk m.in. na kształtowanie postaw i umiejętności uczniów umożliwiających im sprawne funkcjonowanie w świecie, a na gimnazja nałożono obowiązek organizowania pracy metodą projektów, którą uznano za szczególnie przydatną do rozwijania wielu kompetencji zapisanych w podstawie programowej, w tym kompetencji kluczowych. Metodę projektów w ww. akcie prawnym zdefiniowano jako *zespołowe, planowe działanie uczniów, mające na celu rozwiązanie konkretnego problemu, z zastosowaniem różnorodnych metod*. Widać więc, iż nie każdy projekt edukacyjny, spośród realizowanych dotychczas w szkołach, spełnia wymogi określone w rozporządzeniu. Uznano, iż stosowanie metody projektu edukacyjnego będzie sprzyjać osiąganiu celów kształcenia z następujących przedmiotów: języka polskiego, chemii, informatyki, wychowania fizycznego i edukacji zdrowotnej, zajęć artystycznych i technicznych oraz wiedzy o społeczeństwie. Od września 2009 roku uczniowie klas gimnazjalnych mają obowiązek udziału w realizacji co najmniej jednego projektu. Udział ucznia w projekcie ma wpływ na jego ocenę z zachowania, a informacja o udziale

w projekcie wraz z tematem projektu zamieszczone są na świadectwie ukończenia gimnazjum. Zgodnie z rozporządzeniem zakres tematyczny projektu edukacyjnego może dotyczyć wybranych treści nauczania określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego lub wykroczyć poza te treści.

Nowym obowiązkiem szkoły jest stworzenie uczniom warunków do realizacji projektu, a w szczególności:

- określenie przez dyrektora szkoły w porozumieniu z radą pedagogiczną szczegółowych warunków realizacji projektu – wypracowanie własnych zasad, dostosowanych do warunków szkoły, z uwzględnieniem wykorzystania zasobów środowiska lokalnego,
- poinformowanie uczniów i ich rodziców (prawnych opiekunów) na początku roku szkolnego o warunkach realizacji projektu edukacyjnego,
- uwzględnienie udziału ucznia w realizacji projektu w kryteriach oceny zachowania ucznia, zawartych w ocenianiu wewnątrzszkolnym, tym samym wprowadzenie odnośnych zmian w statutach szkół.

Nowymi zadaniami dyrektora i rady pedagogicznej są ponadto:

- ustalenia dotyczące organizacji prac nad projektami edukacyjnymi, zarówno w odniesieniu do terminu i czasu realizacji, jak i rodzaju i zakresu treści programowych, jakie będą obejmować,
- ustalenie opiekunów zespołów realizujących projekt,
- ustalenie formy i terminu prezentacji oraz sposobu dokumentowania wykonanego projektu,
- ustalenie zasad ewentualnego oceniania przedmiotowego uczniów realizujących projekty edukacyjne,
 - określenie liczebności zespołów, w jakich uczniowie będą realizować projekty,
 - zapewnienie obligatoryjności udziału uczniów w projekcie.

Metoda projektów – zalety dydaktyczne i wychowawcze

Dydaktyczne	Zrywa z tradycyjnym nauczaniem – dzięki interdyscyplinarnemu charakterowi umożliwia odejście od nauczania przedmiotowego i systemu klasowo-lekcyjnego oraz wymusza współdziałanie nauczycieli różnych przedmiotów.
	Sprawia, że we wszystkich fazach realizacji projektu uwzględniane są indywidualne zainteresowania, zdolności i potrzeby ucznia.
	Sprawia, że zmienia się rola nauczyciela w procesie dydaktycznym – staje się on raczej animatorem, koordynatorem i konsultantem w procesie samodzielnego zdobywania wiedzy przez ucznia.
	Osadzenie projektu w szerszym środowisku uatrakcyjnia naukę szkolną – scala proces uczenia się zorganizowanego z uczeniem „mimo woli”.
	Rozbudza postawy badawcze i innowacyjne; wzmaga aktywność uczniów i skłania ich do wykorzystywania innych niż szkolny podręcznik źródeł informacji.
	Umożliwia zdobywanie wiedzy poprzez samodzielne rozwiązywanie problemów z jednoczesnym wykorzystaniem wiedzy w praktyce.
	Wykorzystuje najrozmaitsze metody pracy grupowej.
	Uczy planowania pracy i rozwija krytycyzm.
Wychowawcze	Może być stosowana na wszystkich poziomach nauczania.
	Uczy pracy zespołowej – podziału zadań, grupowego rozwiązywania problemów, współdziałania i współpracy.
	Uczy grupowego podejmowania decyzji i ponoszenia za nie odpowiedzialności.
	Motywuje do działania.
	Uczy samodzielności w wyznaczaniu celów i podejmowaniu decyzji.
	Kształtuje zachowania społeczne – uczy wzajemnej pomocy i wspierania się, akceptacji, zaufania i poszanowania praw innych.
	Uczy umiejętności skutecznego komunikowania się – dyskusowania, argumentowania, przekonywania i negocjowania.
	Integruje klasę, zespół lub szkolną społeczność.

Odejście od tradycyjnego modelu nauczania poprzez wprowadzenie do procesu kształcenia w polskiej szkole metody projektu edukacyjnego niewątpliwie wymaga od nauczycieli innych predyspozycji i dodatkowych kwalifikacji oraz wymusza częściową zmianę organizacji zajęć. Wielu nauczycielom metoda projektów jest doskonale znana, a tym wszystkim, dla których praca tą metodą jest nowym, nierozpoznanym jeszcze sposobem nauczania, polecam korzystanie z doświadczeń i pomysłów kolegów, którzy zafascynowani jej efektami wychowawczo-dydaktycznymi stosują ją od lat. We wszystkich bibliotekach pedagogicznych gromadzona jest fachowa literatura metodyczna, w której znajdują Państwo nie tylko

wskazówki metodologiczne, ale także przykłady realizacji konkretnych projektów edukacyjnych na różnych poziomach nauczania w realiach polskich szkół. Gorąco zachęcam do korzystania z materiałów gromadzonych w specjalistycznych bibliotekach z myślą o wspieraniu i wspomaganie pracy nauczyciela.

Bibliografia

- Jadczyk M. [red.] *Interaktywne metody nauczania z przykładami konspektów*, Toruń 2001.
- Śmigieński J. *Metoda projektów w edukacji*, Edukacja Medialna nr 2/2001.
- Grondas M. *Projekt jako narzędzie integracji międzyprzedmiotowej*. Program Nowa Szkoła.
- Brudnik E., Moszczyńska A., Owczarska B. *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie*, Kielce 2000.
- Goźlińska E. *Propozycja metodyczna. Co warto wiedzieć na temat metody projektów*, Zawodowiec nr 2/1999.
- Rau K., Ziętkiewicz E. *Jak aktywizować uczniów*, Poznań 2000.
- Chałas K. *Metoda projektów i jej egzemplifikacja w praktyce*, Warszawa 2000.
- Helm J.H., Katz L.G. *Mali badacze. Metoda projektu w edukacji elementarnej*, Warszawa 2003.
- Interaktywne metody nauczania z przykładami konspektów*, Toruń 2001.
- Królikowski J. *Projekt edukacyjny*, Warszawa 2000.
- Mikina A., Zajac B. *Jak wdrażać metodę projektów?* Kraków 2006.
- Mikina A., Zajac B. *Metoda projektów w gimnazjum* (<http://www.ore.edu.pl>).
- Niemiec-Knaś M. *Metoda projektów w nauczaniu języków obcych*, Kraków 2011.
- Nowacki T.W. *O metodzie projektów*, Warszawa 1999.
- Projekt jako metoda* (<http://www.ore.edu.pl>).
- Kitowska D. [red.] *Projekt edukacyjny i inne formy uczenia się we współpracy*, Piła 2003.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych, Dz. U. Nr 56, poz. 1046.
- Strzemieczny J. *Jak organizować i prowadzić gimnazjalne projekty edukacyjne*, Warszawa 2010.
- Szymański M.S. *O metodzie projektów*, Warszawa 2010.
- Gołębiak B.D. [red.] *Uczenie metodą projektów*, Warszawa 2002.
- Uhman G. *Metoda projektów w średniej szkole zawodowej*, Warszawa 1999.
- Miłuch-Szewczyk E. *Projekt edukacyjny*, Nowe w Szkole nr 4/2001-2002.
- Wyszyńska K. *Czym jest metoda projektów?* Życie Szkoły nr 9/2001.

Autorka jest dyrektorem Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. KEN w Warszawie

*Nauczyciel-innowator jest zazwyczaj głównym „pomysłodawcą”
(nawet jeśli pomysł ten jest... zapożyczony),
realizatorem (nawet jeśli nie robi tego sam jeden) i osobą,
która pierwsza – i najpełniej – jest w stanie ocenić wartość
i efektywność wprowadzanej innowacji..*

Julian Radzewicz